

Ääi'jeld a'lğği tuärjj da nepsykääzzkõspää'ljes

ml. sää'mkiõllsa da kulttuurmeâldlaž kääzzkõõzz,

Päärna, nuõr, vuõrâsoummu da piârri

Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd

Ä'sšnekkä

Kääzzkõspälggaz siiskõs da ââ'nnemvuäppõs

- Kääzzkõspää'ljes âânn se'st
 - Vuâlla 6-âkksai päärnai da piârri pälggaz
 - 6-17-âkksai päärnai, nuõri da piârri pälggaz
 - Pâ'jjel 18-âkksai vuõrâsoummi pälggaz
- Vuõrâsoummid lij lââ'ssen vuõrâsoummui nepsy-digihâiddpää'ljes Terveyskyläst. Digihâiddpälggasa piâssma taarbšet ämmatnee'kk ohjjõõzz. Ohjjõõzz pääi'k lie mie'rkkuum pälggasa
- Kääzzkõspälggsest vää'ldet lokku äššnee'kk sää'mkiõl da kulttuurтуâgga.
- Ââ'kkjoukkjuâgg da sää'mnallšemvuõđ lie kovvuum jee'rben pälggaz jee'res pooddid infočuu'kkivui'm (kuâsttje dia ruõbdâst).

Kääzzkõõzz/ materiaal vuäžžmest še sää'mkiõ'lle

Vuâlla 6 e. Päärna da piârri

6-17 e. Päärna, nuõr da piârri

Pâ'jjel 18 e. Vuõrâsoummu

0-17 e. Sää'm päärna, nuõr da piârri

Vuõiggâdvuõtt sää'mķiõllsaž kääzzkõ'sse

- Tu'st lij Lappi pue'rrvââjjamvuu'dest vuõiggâdvuõtt vuäžžad kääzzkõõzz tâ'vv-, aanar- le'be nuõrttsää'mķiõ'lle.
- Tu'st lij vuõiggâdvuõtt sää'mķiõllsaž kääzzkõ'sse, hâ't siltte'ček še lää'ddkiöl.
- Gu vääldak õhttvuõđ kääzzkõ'sse, i'lmmet jos haa'lääk vuäžžad kääzzkõõzz säämas.
- Ohjjeep tuu vuõss-sââ'jest sää'mķiõllsaž ämmatnekka. Jos sää'mķiõllsaž ämmatnek ij leäkku vuäžžmest, tu'st lij vuõiggâdvuõtt määuste'mes tu'lkķummša.

Neuroķeârjjaivuõđ (autismm, adhd da Tourette) vuâđđteâtt

Neuroķeârjjaivuõđ (autismm, adhd da Tourette) vuâđđteâtt lij norrum Lappi digiNepsy-ne'ttseeidaid še sää'mvuõđ ķiõččmest. Ne'ttseeidain käunn'je še ääi'jeld a'lğgi tuärjj da nepsykääzzkõspälğgsa kuulli materiaal di jiânnai jee'res neuroķeârjjaivuõ'tte kuulli teâđ da materiaal. Materiaal lij še vuäžžmest tâ'vv-, aanar- da nuõrttsää'mķiõ'lle.

Lappi digiNepsy-ne'ttseeidain kaaunak neuroķeârjjaivuõ'tte kuull'jen jm.

- Autismmķeârjjaivuõđ, adhd da Tourette/ OCD vuâđđteâđ di aarg tuärj ruõkkum webinaarid
- Aa'sšin jie'lli ä'sštobddji ruõkkum saakkvuâraid autismmķeârjjaivuõđ da adhd kuõskee'l
- Nepsystuä'l ruõkkum teema
- Őõu'dben peäggtum â'nne se'st še ruõkkum da jee'res materiaal neuroķeârjjaivuõđâst sää'mvuõđ ķiõččmest

- [Lappi digiNepsy -ne'ttseeid](#)
- [VASA 2 -ha'ŋķķõs: ruõkkum materiaal da lââ'ssmateriaal](#)

Jeä'l pää'33 õhttu! – Kõõjj da täätt vie'kk!

- [Täätt vie'kk - Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd](#) Vuäitak õhttvuõttvä'lddemlomaakkin kõõččâd vuäppõõzz le'be tättad vie'kk jiijjad le'be õöldâsoomžad vuâkka piârkääzzkõõzzid kuulee'l. Täätt vie'kk! Iij ââ'nnmest lääddas da säämas 🇪🇺
- [Tuâjjâkksai sosiaalkääzzkõõzz – Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd](#) Pâ'jjel 18-âkksaž vuõrâsooumaž, jos taarbšak tuärj, ohjjõõzz da vuä'pstummuž jee'resnallšem jie'llempooddin, sosiaalohjjõs vie'kkat.
- [Lappi kõõskõspuõccipõõrt päärnai - da nuõripsykiatria kääzzkõsohjõs da vuä'pstõs](#) Iij jurddum še meerlaid
- [Nepsy-chat](#):st ämmatneķ va'sttad ne čiâss 15-17
- [ADHD- liitto vuä'pstõs](#)
- [Autismiliitto vuä'pstemkääzzkõs](#)

Vue'llgõs kõddâz tuärjj jiijjad vuu'dest

- [Hyvinvointia arkeesi - Lapin hyvinvointialue](#)
- [Erityislasten omaiset ELO ry](#)
- [Neppari- hanke](#)
- [Pohjois-Suomen autismikirjo ry](#)
- [Lapin ADHD- yhdistys ry](#)
- [Lapin digiNepsy- ne'ttseeid](#) 🇪🇺
- [Mielenterveysomaiset palvelupolku](#)
- [Lähellä.fi](#) Pääiklaž sie'bri toi'mmjummuš da tuärjj
- [Suomi.fi](#) Vä'lddkåaddlaž sie'bri toi'mmjummuš da tuärjj

Jiõččveä'kk aarg va'žžtõõzzid

[En jaksa – Lappi – En jaksa](#) Puärrsid jurddum huõl kaart'tem da vue'llgõs kõddâz teâđ da tuärj vuäžžam kääzzkõs

[Onks tää normaalia? – Lappi – Onks tää normaalia?](#) Nuõrid jurddum huõl kaart'tem da vue'llgõs kõddâz teâđ da tuärj vuäžžam kääzzkõs

[Omahoito | Mielenterveystalo.fi](#) Mielenterveystalost käunnai teätt da jiõččveä'kk aarg samai määngnallšem va'žžtõõzzid. Jiõččveä'kk-prograamm lie vuäžžmest še sää'mkiõlid. 🇪🇺

[VIRE-jiõččhåiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan nuõrid da nuõrr vuõrâsoummid (tâ'vvsää'mkiõllsaž, tee'kst'tum lääddas) 🇪🇺

Toi'mmjeei aarg tuärjj (1/2)

Ääi'jeld a'lğgi tuärjain juu'rdet ämmatnee'kk u'vddem tuärj, vuäppözzid da ohjjözz te'l, gu tu'st šädd tuärj tarbb.

Ääi'jeld a'lğgi tuärjj miärkkšââv še jiijjad viöggi piijjmöžž da aktiivlažvuod jiijjad ää'šš ou'dde. Ämmatne'k lij tuu tuärjjan tän mää'tkest.

Ääi'jeld a'lğgi tuärj vuäitak vuäžžad juo'kk lää'dd- da sää'mkiöllsaž sosiaal- da tiörvâsvuottkääzzköözzi ämmatnee'kkest, koivui'm kaaunöõđak kääzzköözzin.

Toi'mmjeei aarg tuärjj

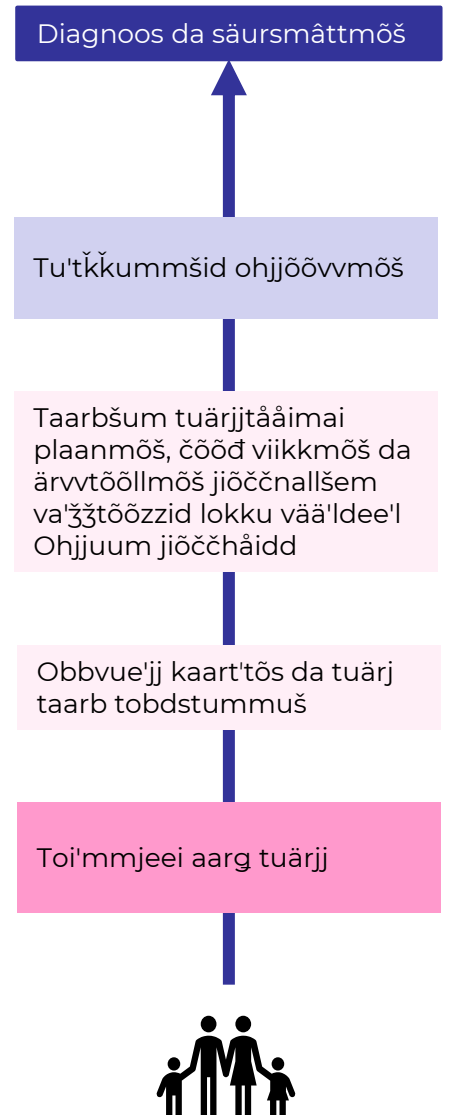
Toi'mmjeei argg šädd aarg vuâđđaa'ššin. Vuäitak jiöčč vuäjined jiijjad a'rğge da jie'llemnaa'lid jm.:

- Poor nokk jiânnai da määngpeällsânji
- Liikkâd mie'rrkööski
- Ää'n media-äai'j toolkvânji
- Ää'n huöl da ra'dde staanlaž da jiöccsad taarblaž kōskkvuod̄in oummivui'm

Vuäitak sagstöõllâd täid aa'ššid čöõđ kaaunöõttmad ämmatnii'kkin da äu'kkee'l Toi'mmjeei aarg tuärj- mošttliist. Nääi't vuei'ttve'ted vuäžžad tää'r̄kab koov tuu aargâst da töözz kuulli va'lljumšin.

Ämmatne'k vuäitt ohjjeed tuu, leša vuäitak še jiöčč oožžöõttâd [vue'lgöš köddâz](#) da [jiöččvie'kk](#) sizz. Kaaunak

lââ'zz teâđ tääi'ben [Hyvinvointia arkeesi - Lapin hyvinvointialue](#)

Toi'mmjeei aarg tuärjj (2/2)

Vuälla 6 e. Päärna da piärri

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- Öuddpeâmmast vuei'tet še altteed tuärjttääimaid taarb mie'ldd. Tääi'ben öuddmiärk tuärjast da öhttsažtuâjast puärrsivui'm [Öuddpeâmmast vuei'tet altteed jii'jjes tuärjttääimaid da äü'kķeed määngsuârglaž öhttsažtuâj](#)

6-17 e. Päärna, nuör da piärri

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- U'čtel vuäitt še altteed tuärjttääimaid klasspirröözzâst taarb mie'ldd. Tääi'ben öuddmiärk tuärjast da öhttsažtuâjast puärrsivui'm [U'čtel vuäitt altteed jii'jjes tuärjttääimaid klasspirröözzâst da vuäžžad töözz tuärj mätt'tööttâmhuälâst ämmatnee'kķest](#)
- NuortenVire- joukkvalmštättmōš ougglōsân 13-17- äkksaid. Kōōjj lââ'zz ämmatnee'kķest.
- [VIRE-jiöččhâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuōrid da nuōrid vuōrāsoummid (tâ'vvsää'mķiöllsaž, tee'kst'tum lääddas)

Pâ'jjel 18 e. Vuōrāsoummu

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- AikuistenVire- joukkvalmštättmōš ougglōsân pâ'jjel 18- äkksaid vuōrāsoummid. Kōōjj lââ'zz ämmatnee'kķest.
- [VIRE-jiöččhâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuōrid da nuōrid vuōrāsoummid (tâ'vvsää'mķiöllsaž, tee'kst'tum lääddas)
- Ämmatneķ vuäitt öhtteed tuu valmštöōzzlaž [Aikuisen nepsy-digihâiddpälggsa](#)

0-17 e. Sää'm päärna, nuör da piärri

Kaaunööttmad ämmatneķ vuäitt lee'd sää'm- le'be lää'ddķiöllsaž. Täätt tuösttlânji sää'mķiöllsaž kääzzkōōzz, tuu vuei'tet ohjjeed sää'mķiöllsaž ämmatneķka. Taarb mie'ldd vuäžžak määuste'mes tu'lķķummuž. Sää'mķiöllsaid kääzzkōōzzid kuōskee'l vuaitak lee'd öhttvuōđâst sää'mķiöllsai kääzzkōōzzi kääzzkōsjaā'dteeja.

- Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt ([tâ'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuōrttsää'mm](#))
- Öuddpeâmmast vuei'tet altteed jii'jjes tuärjttääimaid da äü'kķeed [määngsuârglaž öhttsažtuâj](#)
- [U'čtel vuäitt altteed jii'jjes tuärjttääimaid](#) klasspirröözzâst da vuäžžad töözz tuärj mätt'tööttâmhuâl ämmatnee'kķest
- NuortenVire- joukkvalmštättmōš ougglōsân 13-17- äkksaid tâ'vvsää'mķiöllle. Kōōjj lââ'zz ämmatnee'kķest.
- [VIRE-jiöččhâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuōrid da nuōrid vuōrāsoummid (tâ'vvsää'mķiöllsaž, tee'kst'tum lääddas)

Obbvue'jj kaart'tõs da tuärj taarb tobdstummuš

- Jos tu'st vue'kk kai'bbai tää'rka se'ltõõllmõõžž, altteet tuu vue'jj obbkaart'tummuž, lokku vää'ldē'l še kiõll- da kulttuurtuâgga. Tä'st ämmatnekk âânn äü'kken ju'n-a Kõõjjõõllâmlomaakk (l.vue'zz) le'be vuäitt tättad tuu tieu'dded Päärnai-, Interventio- le'be Terapianavigaattor.
- Sote-toi'mmjeei mošttliistâst vuäitak puärrsen kaunnâd päärnzad vuâkka/äšša suâppi ämmatnee'kk, kēäzz vuei'tlvânji ââ'nned õhttvuõđ.

Diagnoos da säursmättmõš

Tu'tkkummsid ohjjõõvmmõš

Taarbšum tuärjttääimai
plaanmõš, čõõđ viikkmõš da
ärvvtõõllmõš jiõččnallšem
va'žžtõõzzid lokku vää'ldē'l
Ohjjuum jiõčchâidd

Obbvue'jj kaart'tõs da tuärj
taarb tobdstummuš

Toi'mmjeei aarg tuärjj

Taarbšum tuärjttäåimai plaanmõš, čõõđ viikkmõš da ärvvtõõllmõš jiõččnallšem va'žžtõõzzid lokku vää'ldē'

- Jos tu'st e'tte tuärj taarb, tõid plaanât tää'rkben da suävât tõi čõõđ viikkmõõžž õõutveäkka ämmatnii'kkin.
- ää'sš vuei'tet luâttpuä33 loo'vinad šuu'rab tuâjj-jooukâst
- Ton leäk täin kaaunõõttmõõžžin pâi mie'ldd haa'leemad mie'ldd, vuei'tlvaž tuärjjoumminad. Tu'st lij vuõiggâdvuõtt vuäžžad õuddkiõ'tte tää'rkab teätt kiõtt'tõõllâmvuâlaž aa'sšin valmštõõttâm vääras.
- Tuâjj-jooukâst nõõmeet tu'nne õhttvuõttoummu, keäzz vuäitak taarb mie'ldd ââ'nned õhttvuõđ.

0-17 e. Sää'm päärna, nuõr da piârri

Tuõst i'lmmted ämmatnii'kkid jiijjad kiõll- da kulttuurtuâgga. Tõt lij tää'rkes ä'sš tuu vue'jj obbvääldlaž kaart'tummšest. Jos jiõk jiõčč haa'led määngämmtallaš säimmsest pu'htted õu'dde jiijjad kiõll- da kulttuurtuâgga, vuäitak še tättad sää'mkiõllsaž ämmatnee'kk lee'd tä'st tu'nne tuärjjan.

Diagnoos da säursmättmõš

Tu'tkkumšid ohjjõõvmmõš

Taarbšum tuärjttäåimai plaanmõš, čõõđ viikkmõš da ärvvtõõllmõš jiõččnallšem va'žžtõõzzid lokku vää'ldē' Ohjjuum jiõčchäidd

Obbvue'jj kaart'tõs da tuärj taarb tobdstummuš

Toi'mmjeei aarg tuärjj

Ohjjuum jiõččhåidd

- Ämmatneĳ ta'rjjad tu'nne ohjjuum jiõččhåaid. Ohjjuum jiõččhåaidast vuäžžak lââ'ssteâđ ämmatnee'ĳķest le'be [Omahoito | Mielenterveystalo.fi](https://omahoito.fi)
- Ohjjuum jiõččhåidd lij tu'tĳķummsi mie'ldd toi'mmjeei vue'llgõs kõddâz tuärjj aarg täävtõ'sse. Tõin juu'rdet 1-5 kaaunõõttmõõžž/ õhttvuõttvålddmõõžž ämmatnii'ĳķin samai ĳidd ååree'l ä'sšnee'ĳķ täävtõõzzâst da vue'jjest.
- Ohjjuum jiõččhåaid prose'ss kai'bbai tu'st jiijjad täävtõõzzâst ĳidd ååree'l viõgg aargâst, leša tu'st lij ämmatnee'ĳķ tuärjj čõõđ prosee'ss ääi'j.
- Vuäitak jiõčč mie'rreed vääldak-a tän tuärj vuâstta.

Ääi'jeld a'lggi tuärjj

Vuålla 6 e. Päärna da piärri

- [Kööjjööllâmlomakk \(l.vue'ss\)](#)
- [Sote-toi'mmjeei mošttlistt](#) tuärjjössân ämmatnii'kki käunn'jummsäst.
- [Siöm päärnai ohjjuum jiöčchâidd \(POOH\)](#)

6-17 e. Päärna, nuör da piärri

- [Kööjjööllâmlomakk](#) (l.vue'ss) LE'BE Päärnai- le'be Interventionavigaattor
- [Päärnai ohjjuum jiöčchâidd \(LOOH\)](#)
- [Nuöri ohjjuum jiöčchâidd \(NOOH\)](#)
- NuortenVire- joukkvalmštättmõš ougglösân 13-17- äkksaid. Kööjj lââ'zz ämmatnee'kkest.
- [VIRE-jiöčchâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuörid da nuörid vuörâsommid (tâ'vvsää'mkiöllsaž, tee'kst'tum läaddas)

Pâ'jjel 18 e. Vuörâsoummu

- Interventio- le'be Terapianavigaattor
- [Vuörâsoummui ohjjuum jiöčchâidd](#) (OOH)
- AikuistenVire- joukkvalmštättmõš ougglösân pâ'jjel 18- äkksaid vuörâsommid. Kööjj lââ'zz ämmatnee'kkest.
- [VIRE-jiöčchâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuörid da nuörid vuörâsommid (tâ'vvsää'mkiöllsaž, tee'kst'tum läaddas)
- Ämmatnek vuäitt öhtteed tuu valmštõ'tti [Aikuisen nepsy- digihâiddpälggasa](#)

Sää'm päärna, nuör da piärri

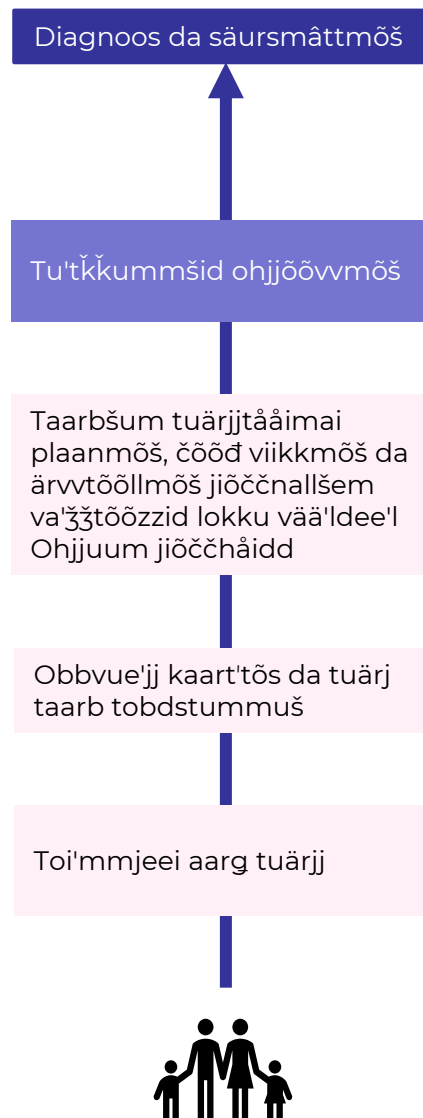
Kaunõttmad ämmatnek vuäitt lee'd sää'm- le'be lää'ddkiöllsaž. Täätt tuösttlânji sää'mkiöllsaž kääzzköözz, tuu vuei'tet ohjjeed sää'mkiöllsaž ämmatnekka. Taarb mie'ldd vuäžžak määuste'mes tu'lkummuž. Sää'mkiöllsaid kääzzköözzid kuoskee'l vuäitak lee'd öhttvuödäst sää'mkiöllsai kääzzköözzi kääzzkösjää'dteeja.

Alle 6v. Kyselylomake (l.osa, pohjoissaame, inarinsaame ja koltansaame)

- Vuålla 6 e. Kööjjööllâmlomakk (l.vue'ss, [tâ'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuörttsää'mm](#))
- 6-17 e. kööjjööllâmlomakk (l.vue'ss, [tâ'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuörttsää'mm](#))
- Sote-toi'mmjeei mošttlistt ([tâ'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuörttsää'mm](#))
- NuortenVire- joukkvalmštättmõš ougglösân 13-17- äkksaid tâ'vvsää'mkiöllle. Kööjj lââ'zz ämmatnee'kkest.
- [VIRE-jiöčchâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 –äkksaid nuörid da nuörid vuörâsommuid (tâ'vvsää'mkiöllsaž, tee'kst'tum läaddas)

Tu'tk̄kumms̄id ohjjõõvmmõš (1/3)

- Tää'rkab tu'tk̄kumms̄id ohjjõõvmmõš šâdd še plaanmallânji.
- Tu'tk̄kumms̄i vue'rddemääi'j da tõi čõõđviikkâm ääi'j tu'st lij õinn vuõiggâdvuõtt vuäžžad tuärj tuu a'rḡge. Seämmanna tä'rkk̄ lij še tuejjeed aktiivlânji jiijjad toi'mmjem da aargvaaldšem õu'dde äu'k̄kee'l jioččveä'k̄kmateriaalid.
- Vuõrâsoutmid tät vuäitt lee'd ämmatnee'k̄k ohjjõs Aikuisen nepsy-digihâiddpälgsa.
- Tu'tk̄keemprosee'ssin vuäitt lee'd vaajtõõllmõš ååree'l tuu jälstempäai'k̄est k̄idd. Tää'rkben vuäžžak teäđ jiijjad vuu'd tu'tk̄kumms̄id ohjjõõvmmõžžâst jiijjad õhttvueõttoummust/ ohjjei ämmatnee'k̄kest.
- Õu'ddel tu'tk̄kumms̄id õuddnummuž
 - taa'rkstet tuu vue'jj da ärvvtõõlât, lij-a tuärjast leämmaž veä'k̄k da lij-a tu'st vue'k̄k hiälpam tön mie'ldd.

Tu'tkkummšid ohjjõõvmmõš (2/3)

Vualla 6 e. Päärna da piârri

Päärna tää'rkab tu'tkkeemärvvtõõllmõõžži vuâđđan lie:

- Jos toi'mmjemohjjõõzz, vuäjnummuž da vää'lpesvuõđ čuõlm pe'stte kuu'kk da juätkkje tuärjttääimain huõlkâni häi'ttjee'jen

Päärna puärraz jii'jjes vuäjnummša kuulli ää'sšest:

- Vuäitak oo33õõttâd jiijjad tuärj taarbâst/ vää'lpesvuõđ da vuäjnummuž kuõskki aa'sšinad vuõrâsoummi kääzzkõõzzid [Työikäisten asiakas- ja palveluohjaus - Lapin hyvinvointialue](#)
- Hååid taarb ärvvtõõllmõš takaidâhttra, tuâjttiõrvâsvuõttâhttra le'be vue'llgõs kõddâz miõlltiõrvâsvuõttkääzzkõõzzid, ko'st toi'mmjet taarb mie'ldd.
- Terapianavigaattor vuõssjerrummšen vuâđđtiõrvâsvuõttuâlast..

6-17 e. Päärna, nuõr da piârri

Päärna da nuõr tää'rkab tu'tkkeemärvvtõõllmõõžži vuâđđan lie:

Jos toi'mmjemohjjõõzz, vuäjnummuž da vää'lpesvuõđ čuõlm pe'stte kuu'kk da juätkkje tuärjttääimain huõlkâni häi'ttjee'jen

Lapsen vanhemman omassa keskittymisen asiassa:

- Vuäitak oo33õõttâd jiijjad tuärj taarbâst/ vää'lpesvuõđ da vuäjnummuž kuõskki aa'sšinad vuõrâsoummi kääzzkõõzzid [Työikäisten asiakas- ja palveluohjaus - Lapin hyvinvointialue](#)
- Hååid taarb ärvvtõõllmõš takaidâhttra, tuâjttiõrvâsvuõttâhttra le'be vue'llgõs kõddâz miõlltiõrvâsvuõttkääzzkõõzzid, ko'st toi'mmjet taarb mie'ldd.
- Terapianavigaattor vuõssjerrummšen vuâđđtiõrvâsvuõttuâlast..

0-17 e. Sää'm päärna, nuõr da piârri

Måtam tu'tkkummšid lij vuei'ttemvuõtt vuäžžad sää'mkiõllsi'žžen (jm. tiõrvâsvuõtttoi'ddjeei, psykoloog, dâhttar, sårnamterapeu'tt, piârohjeei da peä'nectuâjjlaž).

Tu'st lij vuõiggâdvuõtt vuäžžad tu'tkkummšid määuste'mes tu'lkkuumuž. Lij pue'rr, što päästak õlmmeed jiijjad tõi'kiõlle, mii lij tu'nne luândlaž. Vuäitak še tättad mie'ldd sää'mkiõllsa ämmatnee'kk kulttuurtulkkân huõlkâni tu'tkkummši kiõlâst.

Sää'mkiõllsaid kääzzkõõzzid kuõskke'i vuäitak lee'd õhttvuõđâst sää'mkiõllsai kääzzkõõzzi kääzzkõsjaä'dteeja.

Tu'tkkummšid ohjjõõvmmõš(3/3)

Pâ'jjel 18 e. Vuõrâsoummu

Vuõrâsoummu tää'rkab tu'tkkeemärvvtööllmõõžži vuâđđan lie:

- Kuu'kk pi'stti, âä'kk- da õuddnemtää'zzest čärnee da toi'mmjemprossjid häittai vaiggâdvuõđ lie tobdstemnalla pä'rnnpoodd rää'jest objektiivlânji ärvvtöõlee'l
- Vaiggâdvuõđid ij kaunnu mäinn ju'n tuõttum puõžlmin le'be oudldösõhtmin.
- Reâuggam- le'be toi'mmjemprossjin lie rajjtõõzz, kookk kai'bbje hääid le'be säursmâttmõõžž.
- Diagnostiikkâst lij miärktõs pue'tti hoiddu da säursmâttmõ'sše.

Ohjjõõvmmõš vuäjjnem da vää'lpesvuõđ va'žžtõõzzin

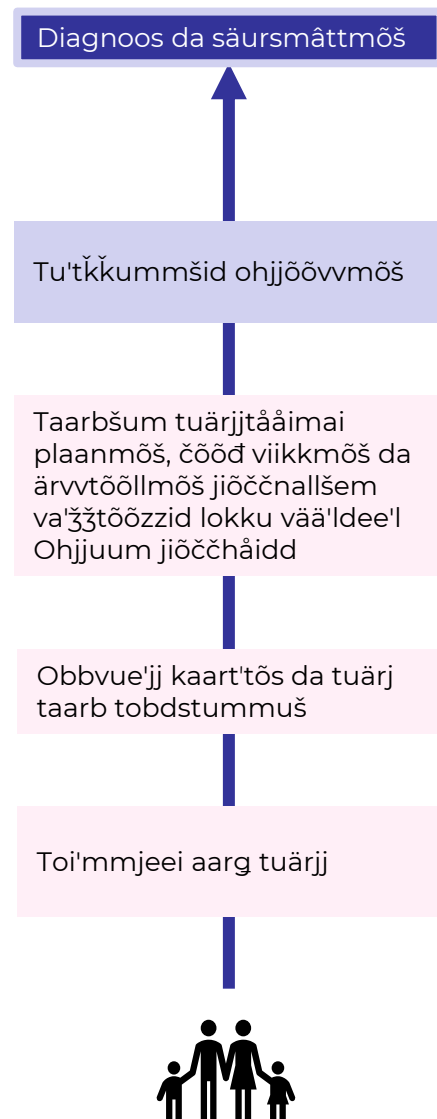
- Vuäitak oozzõõttâd [Työikäisten asiakas- ja palveluohjaus – Lapin hyvinvointialue](#)
- hääid taarb ärvvtööllmõš takaidâhttra, tuäjitiõrvâsvuõttđâhttra le'be vue'llgõs koddâz miõlltiõrvâsvuõttkääzzkõõzzid
- Terapianavigaattor vuõssjerrummšen vuâđđtiõrvâsvuõttthuâlast

Ä'sšnek jiõčč näärr/ ti'llai taarbšum jie'llemhistoria teäđaid ouddm.:

- Vuäpstõk-kortt da škooultiõrvâsvuõttthuâl ä'sškee'rj
- Škooulnek-kortt/ škooul- da mätt-tuõđštõõzz
- Puk jie'llem ääi'j psykoloog, särnnamterapeeu't, toi'mmjemterapeeu't ciälklmid
- Piärvuäpstõõgg da sosiaalhuâl ä'sšnekčiõlgtõõzz, Kela tuärjjõstu'mmstõõgg
- Taarbšum dokumee'nti jõnn mie'rr vuäitt pue'tted õlltõsân. Ti'lljummša vuäžžak vie'kk ämmatnee'kkest.

Diagnoos da säursmâttmõš (1/3)

- Mikäli sinulle asetetaan diagnoosi tai ei, sovitte lääkärin ja peruspalvelujen ammattilaisen kanssa, miten asiasi etenee tästä eteenpäin.
- Jos tu'nne uu'det diagnoos le'be ij, suâppve'ted dâhttrin da vuâđđkääzzkõõzzi ämmatnii'kkin, mä'htt äššad õuddan tä'st ooudâs.
- [Jiijjad aktiivlaž tuejjummuš aargâst](#) da aarg pue'rab va'lljummsi tuejjummuš ainsmâtt tuu prossji da aargvaaldsem põõšsmõõžž. Vuei'tlvaž jee'rab säursmâttmõš peä'lstes tuärjjad tõn obbvuođ.
- [Verddsõstuärjast](#) lij tu'tkkuum veä'kk, lij tu'st diagnoos le'be ij. Oo33 jiõccsad pääiklaž da vä'lddkåaddlaž täämain šiõttlõmâs nää'l.

Diagnoos da säursmâttmõš(2/3)

Vualla 6 e. Päärna da piârri

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- [Siõm päärnai ohjjuum jiõčchâidd \(POOH\)](#)
- Tääi'ben õuddmiärk tuärjast da õhttsažuâjast puärrsivui'm
- Öuddpeâmmast vuei'tet še altteed tuärjijtääimaid taarb mie'ldd. Tääi'ben õuddmiärk tuärjast da õhttsažuâjast puärrsivui'm [Öuddpeâmmast vuei'tet altteed jii'jes tuärjijtääimaid da äü'kkeed määngsuärglaž õhttsažuâj](#)
- [Neuvokas perhe](#)
- [Arki toimimaan – vinkkejä lapsen myönteiseen tukemiseen](#) – ADHD- liitto
- [Lasten Adhd](#) – ADHD- liitto
- [Minun autismini](#) - Autismiliitto
- [Autismikirjon ensiopas perheille](#) - Autismiliitto

6-17 e. Päärna, nuõr da piârri

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- U'čtel vuäitt še altteed tuärjijtääimaid klasspirrõžžast taarb mie'ldd. Tääi'ben õuddmiärk tuärjast da õhttsažuâjast puärrsivui'm [U'čtel vuäitt altteed jii'jes tuärjijtääimaid klasspirrõžžast da vuäžžad tõžž tuärj mätt'tõõttâmhuälâst ämmatnee'kkeest](#)
- [Päärnai ohjjuum jiõčchâidd \(LOOH\)](#)
- [Nuõri ohjjuum jiõčchâidd \(NOOH\)](#)
- NuortenVire -ouglõsjoukkvalmštâttmõš 13-17 äkksaid tä'vvsää'mkiõ'lle. Kõõjj lâä'zz ämmatnee'kkeest
- [VIRE-jiõčchâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâjjel 15 –äkksaid nuõrid da nuõrid vuõrâsoummid (tä'vvsää'mkiõ'llsaž, tee'kst'tum lääddas)
- [Neuvokas perhe](#)
- [Lasten Adhd](#) – ADHD- liitto
- [Minun autismini](#) - Autismiliitto
- [Kirkkaasti kirjolla](#) - Autismiliitto
- [Askel aikuisuuteen](#) - Autismiliitto

0-17 e. Sää'm päärna, nuõr da piârri

- Kaaunõõttmad ämmatneķ vuäitt lee'd sää'm- le'be lää'ddkiõ'llsaž. Täätt tuõsttlânji sää'mkiõ'llsaž kääžžkõõzz, tuu vuei'tet ohjjeed sää'mkiõ'llsaž ämmatnekka. Taarb mie'ldd vuäžžak määuste'mes tu'lk̄kummuž. Sää'mkiõ'llsaid kääžžkõõzzid kuõskee'l vuäitak lee'd õhttvuõdâst sää'mkiõ'llsai kääžžkõõzzi kääžžkõõsjää'dteeja.
- NuortenVire -ouglõsjoukkvalmštâttmõš 13-17 äkksaid tä'vvsää'mkiõ'lle. Kõõjj lâä'zz ämmatnee'kkeest
 - Autismikirjon ensiopas perheille ([tä'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuõrttsää'mm](#))
 - Lasten Adhd – ADHD-liitto ([tä'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuõrttsää'mm](#))
 - [Sää'mkiõ'llsaž da –kulttuurmeäldlaž neurokeärjaivuõd materiaal Lappi digiNepsy-ne'ttseeidain](#)
 - Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt ([tä'vvsää'mm](#), [aanarsää'mm](#) da [nuõrttsää'mm](#))
 - [VIRE-jiõčchâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâjjel 15 –äkksaid nuõrid da nuõrid vuõrâsoummid (tä'vvsää'mkiõ'llsaž, tee'kst'tum lääddas)

Diagnoos da säursmâttmõš (3/3)

Pâ'jjel 18 e. Vuõrâsoummu

- [Toi'mmjeei aarg tuärjjan- mošttlistt](#)
- [Aikuisten ohjattu omahoito](#) (OOH)
- AikuistenVire- joukkvalmštâttmõš ougglõsân pâ'jjel 18- âkksaid vuõrâsoummid. Kõõjj lââ'zz ämmatnee'kkest.
- [VIRE-jiõččhâiddpa'kett](#) prossji da aarg tuärjjan pâ'jjel 15 -âkksaid nuõrid da nuõrid vuõrâsoummid (tâ'vvsää'mkiõllsaž, tee'kst'tum lääddas)
- Ämmatnek vuäitt õhtteed tuu valmštõ'tti Aikuisen nepsy-digihâiddpälggsa
- [Neuvokas perhe](#)
- [Aikuisen arki toimimaan](#) – ADHD-liitto
- [Adhd ja parisuhde](#) – ADHD- liitto
- [Kirkkaasti kirjolla](#) - Autismiliitto
- [Autismikirjo ja parisuhde](#) - Autismiliitto
- [Askel aikuisuuteen](#) - Autismiliitto